

Sjömansskatteförslaget

Av förste byråsekreteraren A. Steneborn.

Den 31 oktober i år överlämnade 1956 års sjömansskattesakkunniga till finansministern sitt betänkande med förslag till förordning om sjömansskatt m. m. (SOU 1957:39). De sakkunnigas ordförande har varit landskamreraren A. G. A. Wigert. Övriga ledamöter har varit direktören i Sveriges redareförening N. D. Forssblad, byråchefen i finansdepartementet S. V. Svensson samt ombudsmannen i Svenska sjöfolksförbundet P. G. Uhlin. Det avgivna förslaget är enhälligt.

Det har länge varit känt, att det är svårare för flertalet sjömän än för skattskyldiga i allmänhet att fullgöra sin deklara-tionsplikt. Sjömännen torde även i övrigt ha besvärligare än andra medborgare att fullgöra sina skyldigheter mot svenska skattemyndigheter och att bevaka sina in-tressen i samband med taxering, återbä-ring av skatt m. m. För en sjöman kan det stundom vara förenat med svårigheter t. o. m. att få tag i en deklara-tionsblankett. I alltför många fall erhåller taxerings-nämnderna inte heller några deklara-tioner från sjömän. En taxeringsnämnd måste — antingen en skattskyldig är sjöman eller ej — åsätta taxeringar, även om nämnden inte har erhållit någon deklara-tion avgiven av den skattskyldige. De s. k.

skönstaxeringar, som då åsättes, överens-stämmer av förklarliga skäl inte alltid med den skattskyldiges verkliga inkomster. De rättsliga och ekonomiska verkningarna av dylika skönstaxeringar torde vara så kända att de inte här behöver närmare rela-teras.

Utöver de ovan anförda skälen mot bi-behållandet av hittills gällande beskatt-ningsregler för sjömän har åberopats andra. Bemanning av svenska fartyg med svenskt sjöfolk har under senare år inte kunnat ske i önskvärd och nödvändig om-fattning. Härigenom har ur skilda syn-punkter — inte minst då det gäller att upprätthålla erforderlig beredskap inför en kris- eller krigssituation — ett allvar-ligt läge inträtt. Betydelsen av att svenskt tonnage och svenskt sjöfolk finns i till-räcklig utsträckning aktualiserades med tillräcklig tydlighet under Suez-krisen för ett år sedan.

Svenska sjömän har sedan lång tid till-baka åberopat, att sjömän ombord på ut-ländska fartyg ofta inte behöver erlagga så höga skatter som de får göra ombord på svenska fartyg. Framför allt åberopas sjömansbeskattningen i Norge. En provi-sorisk sjömansskatt infördes nämligen om-bord på den norska handelsflottan ute på

det lämpligt att man hemligstämplar rap-porter över taxeringsrevisioner o. dyl. Ut-sändes avskrifter av sådana handlingar till prövning-nämndens ledamöter, torde det även vara lämpligt att hemligstämpla avskrifterna. Ett uttalande i denna rikt-ning gjordes vid det av riksskattenäm-

den anordnade intendentsmötet i decem-ber 1955.

Slutligen skall nämnas att sekretessbe-stämmelserna kompletteras av föreskrifter i TF om tystnadsplikt och om straff för överträdelse av sådan plikt. Utlämnande av hemliga handlingar till allmänheten är däremot straffbelagt i sekretesslagen.

världshaven under det andra världskriget. Efter krigsslutet omarbetades sjömansskatten och blev en permanent beskattningsform.

En svensk kommitté framlade år 1949 ett förslag till införande av en svensk sjömansskatt (SOU 1949: 27). Förslaget resulterade inte i några särbestämmelser för i Sverige bosatta sjömän, vilka som bekant fortfarande beskattas enligt samma regler som andra skattskyldiga. Där emot tillkom en särskild sjömansskatt (SFS 1953: 293) att uttas av här i riket ej bosatta sjömän. Dessa hade tidigare inte erlagt några svenska skatter. Den särskilda sjömansskatten utgår med 15 procent av den kontanta inkomsten ombord vid anställning på svenska handelsfartyg om minst 500 bruttoregister-ton.

Sedan Nordiska rådet antagit en rekommendation till regeringarna i de till rådet anslutna länderna att söka ingå en konvention om gemensamma regler för sjömannens beskattning, tillsattes år 1956 i Sverige den kommitté, som nu avlämnat sitt betänkande. Motsvarande kommittéer tillsattes även i Danmark och Finland. Under arbetets gång har kontakt hållits mellan de olika ländernas sjömansskattekommittéer samt mellan kommittéerna och norska sjömansskattemyndigheter. Det internordiska samarbete, som här kommit till stånd, har medverkat till att de förslag, som nu i det närmaste samtidigt framläggas i Danmark, Finland och Sverige, kunnat närmas till varandra. Förslag till en fullt enhetlig sjömansbeskattning inom hela Norden har däremot för närvarande inte kunnat framläggas. Anledningen härtill är främst, att man i de olika nordiska länderna har måst ta hänsyn till den i varje land rådande interna skattelagstiftningen.

Enligt de svenska sjömansskattesakkunnigas förslag skall sjömansskatt erläggas av dem, som är anställda i redarens tjänst ombord på svenska handelsfartyg med en bruttodräktighet av minst 100 register-ton, såvida fartygen går i oceanfart, nordsjöfart, östersjöfart eller sådan kustfart, som bedrives över större områden och närmast är att-jämställa med östersjöfart. Sjömansskatt skall däremot inte erläggas av anställda ombord på handelsfartyg i inre fart och i kustfart av begränsad omfattning. Eftersom sjömansskatt blott kan få erläggas om bord på handelsfartyg, följer av sig självt, att sjömansskatt aldrig skall erläggas ombord på exempelvis fiskefartyg, lotsfartyg eller örlogsfartyg.

Sjömansskatt skall erläggas istället för statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt samt avgifter till folkpensioneringen och den allmänna sjukförsäkringen. För att kommuner, landstingskommuner, municipalsamhällen och allmänna sjukkassor inte skall vidkännas minskning i sina inkomster på grund av sjömansskatten, föreslås att de skall få ersättning från staten. Ersättningen skall utgå med schablonmässigt beräknade belopp utan att någon komplicerad bokföring härför erfordras.

I Sverige ej bosatta sjömän skall liksom redan nu är fallet erlägga sjömansskatt med 15 procent av kontantinkomsten ombord.

De sakkunniga har funnit att sjömän, som under längre tider, ofta åratals, är borta från hemlandet och dess välfärdsanordningar, bör få erlägga lägre skatt än sjömän, som arbetar ombord på fartyg närmare hemlandet. För den skull föreslås, att två sjömansskattetabeller, tabell I och tabell II, skall finnas. Den förra tabellen användes ombord på fartyg i

oceanfart eller nordsjöfart, medan den senare brukas ombord på fartyg i östersjöfart eller i förekommande fall i kustfart. För att gränsdragningen mellan de två tabellernas tillämpningsområden inte skall bli oskäligt skarp, föreslås att tabell I skall få komma till användning även ombord på fartyg i östersjöfart, då denna närmast kan likställas med nordsjöfart. Båda sjömansskattetabellerna är konstruerade med utgångspunkt från preliminärskattetabell III:13. Inkomstintervallerna har dock gjorts mindre än i preliminärskattetabellen. I vardera sjömansskattetabellen finns tre kolumner motsvarande A-skattetabellens tre första kolumner, nämligen en kolumn för ogift sjöman utan barn, en för ogift sjöman med barn samt en för gift sjöman. Någon motsvarighet till preliminärskattetabellens kolumn 4 finns däremot inte. Skatten enligt tabell II, d. v. s. tabellen för östersjöfart, överensstämmer i huvudsak med preliminärskattetabell III:13. Vissa smärre reduktioner har dock föreslagits för att motverka följderna i skattehänseende av oregelbundet utfallande inkomster m.m. Skatten enligt tabell I, d. v. s. tabellen för oceanfart eller nordsjöfart, är lägre än motsvarande preliminärskatt.

Även om de sakkunniga använt sig av vedertagna begrepp för olika slag av fart, kan det dock i det konkreta fallet vara svårt att enbart med ledning av en författningstext veta både om sjömansskatt skall erläggas ombord på ett fartyg och om tabell I eller tabell II skall vara tillämplig. Med hänsyn till den svenska handelsflottans sammansättning och inte sällan växlande användning torde det inte vara möjligt att i en författningstext ange alla de omständigheter, som är av betydelse för att bedöma till vilken grupp ett fartyg är att hänföra. De sakkunniga har därför

valt samma utväg för att lösa problemet såsom tidigare skedde för omsättningskattens vidkommande, nämligen att föreslå införande av en särskild nämnd, som lämnar bindande besked rörande bl. a. indelningen av fartygen. Denna nämnd, sjömansskattenämnden, föreslås vara förlagd till Göteborg. Såsom kansli åt nämnden skall finnas ett sjömansskattekontor.

Några särskilda sjömansskattedebedsdelar e. d. skall inte förekomma. De ovan omnämnda sjömansskattetabellerna distribueras genom sjömansskattekontorets försorg via rederierna till de fartyg, ombord på vilka enligt beslut av sjömansskattenämnden sjömansskatt skall erläggas. De lokala skattemyndigheterna skall sända ut debetsdelar å preliminär skatt — för löntagare i regel preliminär A-skatt — till skattskyldiga, utan att de lokala skattemyndigheterna behöver hålla reda på om vederbörande skattskyldig är sjöman eller ej. I detta sammanhang kan påpekas att det torde vara omöjligt både för lokal skattemyndighet, sjömansskattekontoret eller någon annan myndighet att med säkerhet veta vilka medborgare som helt eller delvis kommer att ägna sig åt sjömanyrket under ett kommande år. Sedan en sjöman fått sin debetsedel å preliminär A-skatt, visar han upp denna för befälhavaren, som antecknar vilken kolumn som är angiven å debetsdeln. Sjömannen behåller därefter sin debetsedel för att vid behov använda den för inbetalning av preliminär skatt å eventuella inkomster i land. Om sjömannen av någon anledning inte skulle erhålla debetsedel å preliminär A-skatt, innan skatteavdrag ombord skall verkställas, kan befälhavaren göra avdrag med ledning av andra uppgifter. Befälhavaren verkställer skatteavdrag för sjömansskatt vid varje

utbetalning av kontant lön. Om en sjöman, som är anställd av redaren, uppbär drickspengar eller liknande inkomster av passagerare ombord, skall han erlægga sjömansskatt för dessa inkomster. Drickspengarna uppskattas till vissa schablonbelopp. Sjömansskattenämnden fastställer för varje år, huru stora schablonbeloppen skall vara för olika grupper av ombordanställda.

Skatteavdrag beräknas av befälhavaren, såsom ovan nämnts, endast på kontant lön (i förekommande fall ökad med schablonmässigt uppskattade drickspenningsinkomster). Naturaförmåner i form av kost och logi blir trots detta ändå beskattade genom sjömansskatt. Detta beror på att förekomsten av dylika förmåner beaktats — ehuru schablonmässigt — redan vid sjömansskattetabellernas uppbyggnad.

Den avdragna sjömansskatten redovisas till sjömansskattekontoret på särskilda förteckningar erinrande om dem som redan användes för uppbörd av särskild sjömansskatt. Någon kontobokföring av skatten på varje sjöman anses inte behöva förekomma vid kontoret.

För den, som har med taxering att göra, är det givetvis av intresse att få reda på huru sjömansskatten kommer att påverka taxeringsarbetet. Först må framhållas, att de s. k. skönstaxeringarna av sjömän för dessas beräknade inkomster ombord bör försvinna, sedan sjömansskatteförordningen trätt i kraft. Inkomst, för vilken erlagts sjömansskatt, skall nämligen inte anses som skattepliktig inkomst enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt.

Om en sjöman under ett år endast haft inkomst, för vilken han erlagt sjömansskatt, blir han inte skyldig lämna någon deklaration följande år, eftersom han inte uppburit någon inkomst som skall taxeras.

Om han haft både inkomst ombord och inkomst i land, skall han deklarerat i vanlig ordning för den inkomst han haft i land. För att han inte skall komma i åtnjutande av dubbelt ortsavdrag, får han vidkännas reducering av honom eljest tillkommande ortsavdrag vid taxering av inkomsten i land med $\frac{1}{12}$ för varje kalendermånad han uppburit inkomst ombord. Om han exempelvis haft inkomst, ombord under tiden 5 januari—13 augusti, anses han ha åtnjutit $\frac{8}{12}$ ortsavdrag i samband med erläggande av sjömansskatt och skall därför vid taxeringen endast få tillgodoräkna sig $\frac{4}{12}$ ortsavdrag. En liknande reducering av ortsavdrag förekommer som bekant redan då fråga är om taxering av en skattskyldig, som endast är bosatt här i riket viss del av året. Erforderliga tabeller för underlättande av nämndernas arbete med uträknande av de reducerade ortsavdragen finns redan. Ifall en gift sjöman endast uppburit inkomst ombord och hans hustru haft inkomst i land, skall hustrun deklarerat i vanlig ordning. Hon taxeras såsom gift kvinna för sin inkomst i land enligt vanliga regler. Om båda makarna endast har haft inkomst ombord, behöver inte någon av dem avlämna deklaration. Om exempelvis en sjöman haft både inkomst ombord och inkomst i land, och om hans hustru endast haft inkomst i land, äger samtaxering rum av makarnas inkomst i land, varvid reducering sker av mannen tillkommande andel av makarnas gemensamma ortsavdrag. I undantagsfall kan det hända att en sjöman fått jämkning vid erläggande av sjömansskatt, t. ex. på grund av nedsatt skatteförmåga. Vid eventuell taxering av inkomst i land skall hänsyn tas till sådan jämkning, så att sjömannen inte får dubbla avdrag.